

ע"פ 6040/13 - מדינת ישראל נגד בחוס נעמאן

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 6040/13

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: בחוס נעמאן

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה
(השופט מ' גלעד) מיום 21.7.13 בת"פ 12727-04-12

תאריך הישיבה: י' באדר ב התשע"ד (12.3.14)

בשם המערערת: עו"ד אייל כהן

בשם המשיב: עו"ד מאהר תלחמי

בשם שירות המבחן למבוגרים: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

השופט א' רובינשטיין:

א. ערעור המדינה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט מ' גלעד) מיום 21.7.13 בת"פ

עמוד 1

12727-04-12, בגדרו הושתו על המשיב ששה חודשי מאסר בעבודות שירות, עשרה חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, וששה חודשי מאסר על תנאי למשך שנה; זאת, בפרשה שעניינה איומים כלפי שוטרים, תקיפת שוטר וניסיון לכך ונזק לרכוש.

רקע והליכים

ב. המשיב, יליד 1977, הורשע על פי הודאתו, באיומים (לפי סעיף 192 לחוק העונשין תשל"ז-1977), היזק בזדון (לפי סעיף 452 לחוק), תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 274(1)+(2) לחוק), ניסיון לתקיפת שוטר בנסיבות חמורות (לפי סעיף 25 + 274(1) לחוק) וחבלה חמורה (לפי סעיף 333 לחוק).

ג. האירועים נשוא הפרשה התרחשו בשפרעם, בשעות הבוקר המוקדמות ביום 31.3.12. שני שוטרי סיור הבחינו במשיב, שבאותו עת היה שרוי בגילופין ועמד מחוץ לרכבו שבצד הדרך. לאחר שהשוטרים ביקשו מהמשיב להציג רישיון נהיגה ותעודה מזהה, החל המשיב לאיים עליהם ולקללם. גם לאחר שהשוטרים ביקשו מן המשיב להפסיק ואף הודיעו לו כי הוא מעוכב לחקירה, המשיך המשיב בשלו, תוך שצועק "אני רוצח שמסתובב חופשי. אם מישהו מתקרב אלי אני ארצח אותו. אני רצחתי את נתן זאדה ואין לי בעיה לרצוח גם שוטרים". לאחר שהמשיב ניסה לתקוף שוטר שתיעד את האירוע, עצרוהו השוטרים והביאוהו לתחנת המשטרה. בהגיעם לתחנת המשטרה, המשיך המשיב לאיים על השוטרים, תוך שגרם נזק לרכוש בתחנה. בהמשך, ולאחר שהוא ודודו חתמו על כתב ערבות, שוחרר המשיב; אך בעת עזיבת התחנה, המשיך לאיים על השוטרים ולקללם. השוטרים יצאו לכיוונו של המשיב על מנת לעצרו שוב, ותוך כדי המרדף חבל המשיב באחד השוטרים בקב שברשותו. המשיב נעצר שוב על ידי השוטרים במקום.

ד. לשלמות התמונה יצוין, כי ביום 28.11.13, הורשע המשיב בבית המשפט המחוזי בחיפה (סגן הנשיא א' שיף, והשופטים ח' הורוביץ ו-צ' קינן), בת"פ 4256-06-09 (להלן התיק הנוסף) בעבירות של ניסיון לרצח, תקיפת שוטרים בנסיבות חמורות, הכשלת שוטר וגרימת נזק לרכוש בזדון. עבירות אלה בצע המשיב ב-2005, באירוע אלים בשפרעם שהתרחש מיד לאחר פיגוע ירי באוטובוס בפרשת נתן זאדה, בו נרצח בן משפחתו. על המשיב הוטל מאסר בפועל של שנתיים, שהחל לרצות ביום 12.1.14.

ה. בתסקיר הראשון שהוגש בעניין המשיב, מיום 15.11.12, התרשם שירות המבחן כי המשיב חווה קשיים ולחצים נפשיים, כלכליים ומשפחתיים בשל אבדן בן משפחה בפיגוע בשפרעם ב-2005 ובשל ההליכים הפליליים שהתנהלו מולו באשר למעורבותו באירוע האלים שהתרחש במקום הפיגוע. שירות המבחן התרשם עוד, כי המשיב מתקשה לערוך חשבון נפש ביחס למעשיו ומידת החומרה שבהם, ואינו מסוגל להפיק תועלת ממסגרת טיפולית. בשלושה תסקירים משלימים, דווח שירות המבחן על התחלת תהליך טיפולי של המשיב בעמותת "אפש"ר", הממוקד בהתמכרותו לאלכוהול, ועל המשך מגמה חיובית. בהתאם לכך המליץ השירות בתסקיר מיום 14.7.13 על הטלת צו מבחן למשך שנתיים, בהן ישלים המשיב את הטיפול בעמותת "אפש"ר", ועל השתתפות עונש מאסר בעבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס כספי. בתסקיר עדכני לקראת הדיון בפנינו, מיום 12.3.14, לאחר שהחל המשיב לרצות את מאסרו בעקבות האירוע מ-2005, דווח שירות המבחן כי לא נרשמו לחובת המשיב עברות משמעות, וכי הביע נכונות להשתלב בתהליך שיקומי בתוך בית הסוהר על רקע צריכת אלכוהול.

גזר דינו של בית המשפט קמא

עמוד 2

ו. על המשיב הוטל - כאמור - ששה חודשי מאסר בעבודות שירות, עשרה חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, וששה חודשי מאסר על תנאי למשך שנה. בית המשפט קמא הדגיש, כי המשיב הכניס עצמו במודע למצב של שכרות ומשכך אחראי הוא על מעשיו. בית המשפט הטעים, כי בעברות של העלבה ובריונות כלפי עובדי ציבור ואוכפי חוק, קיים אינטרס ציבורי להטיל עונשים משמעותיים; ואולם, בית המשפט התחשב בנסיבות המיוחדות של העברה, אשר לא תוכננה מראש ונדמתה בעיניו יותר כהתפרצות של אלימות וניבולי פה מצד אדם שתוי ומתוסכל, וקבע את מתחם הענישה ההולם בין ששה חודשי מאסר בעבודות שירות, לבין שנים עשר חודשי מאסר בפועל.

ז. בית המשפט קבע, כי יש לגזור את העונש ברף הנמוך של המתחם האמור, תוך שהתחשב, בין היתר, בכך שנזקו של השוטר שנחבל מצוי ברף הנמוך, כי המשיב נעדר עבר פלילי (בטרם הרשעתו הנוספת כאמור - א"ר) וכבר חוה מאסר בפועל ומאסר בית לתקופות לא מבוטלות, וכי נטל אחריות על מעשיו והוא מצוי בטיפול גמילה; עוד הוסיף, כי במקרה זה לא תושג הרתעת רבים באמצעות עונש חמור. בית המשפט ייחס משקל להמלצת שירות המבחן מיום 14.7.13.

הערעור

ח. לטענת המערערת, שגה בית המשפט קמא בגזירת דינו של המשיב כאשר קבע את מתחם הענישה באופן שאינו הולם את חומרת עבירותיו. נטען, כי מעשיו של המשיב חמורים ביותר נוכח נסיבות המקרה, ובין היתר החבלה החמורה שגרם לשוטר שרדף אחריו לעצרו כדין, קללות ואיומים חוזרים ונשנים מפיו שירצח את השוטרים בתגובה לבקשתם להציג תעודה ורשיון כדין, והעובדה שאף לאחר שנעצר ושוחרר, המשיך מחוץ לתחנת המשטרה לאיים ולקלל את השוטרים. לטענת המערערת, העונש שהוטל על המשיב לא עומד בעקרון ההלימה הקבוע בס' 40ב לחוק העונשין, זאת ביחוד נוכח הערכים המוגנים שנפגעו בהתנהגותו של המשיב, וביניהם שמירה על הסדר הציבורי ובטחון הציבור. כן כך טוענת המערערת, כי בית המשפט לא ייחס משקל ראוי לכך שהמשיב חבל בנציג מערכת אכיפת החוק אשר ביקש לבצע את תפקידו כדין.

ט. כן טוענת המערערת, כי שגה בית המשפט קמא משפירש את העובדה שהשוטרים הפגינו אורך רוח ושיקול דעת לאורך האירוע לטובת המשיב, ובאופן שמשמע הימנו כי אף השוטרים הבינו שאין המדובר באירוע חריג בחומרתו, אלא "רק" ניבולי פה של אדם שתוי. עוד טוענת המערערת, כי בא כוח המשיב בעצמו לא חלק על מתחם הענישה לו עתרה המערערת, והעומד על 18 עד 36 חודשי מאסר; מכאן למדים, כך נטען, כי אף הסנגור מכיר בחומרת האירוע. לבסוף טוענת המערערת, כי העונש שהטיל בית המשפט קמא מעביר בעת ובעונה אחת מסר בעייתי, הן כלפי עבריינים פוטנציאליים, לפיו אין לחשוש מן ההשלכות של תקיפת שוטרים וחבלתם, והן כלפי ציבור אוכפי החוק, לפיו עליהם לחשוב פעמיים לפני שיסכנו עצמם במטרה לשמור על בטחון הציבור והסדר הציבורי.

הדין

י. בדיון בפנינו הוסיף בא כוח המערערת והתייחס לאירוע מ-2005 בגינו הוטל על המשיב עונש מאסר בפועל של שנתיים, בעבירות נסיון הריגה, תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות והפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. בא כוח המערערת טען, כי שני האירועים יחד מלמדים על מסוכנותו של המשיב, וביקש שלא להפחית את עונשו של המשיב מזה שהוטל עליו בעקבות האירוע מ-2005.

יא. נציגת שירות המבחן הדגישה כי המשיב אכן עבר עברות קשות אך לא על רקע עברייני, אלא בעקבות קשייו להתמודד באופן נכון עם מצבים מעין אלה שקדמו לאירועים בהם היה מעורב. עוד ציינה, כי המשיב החל בתהליך טיפולי בהתמכרות לאלכוהול, שהמשכו אינו מתאפשר כל עוד הוא שוהה במאסר.

יב. בא כוח המשיב טען, כי באירוע בשפרעם ב-2005, עבר המשיב טראומה, שלא אובחנה וטופלה עד האירוע נשוא הערעור, ושבעקבותיה התמכר לאלכוהול. כן טען, כי לאחר האירוע החל המשיב בתהליך שיקום, שכאמור אינו מתאפשר כיום נוכח שהותו בבית הסוהר. בא כוח המשיב הוסיף וטען, כי העובדה שהמשיב הודה במיוחס לו במסגרת הסדר טיעון, מורידה את רף הענישה. עוד טען, כי לא הסכים למתחם הענישה שהוצע על ידי בא כוח המערערת, אלא לא התייחס לכך, ואך בקש שבית המשפט יאמץ את מסקנות תסקיר שירות המבחן שהוגש לו.

הכרעה

יג. לאחר העיון, החלטנו להיעתר לערעור. סבורים אנו, כי העונש שהוטל על המשיב בגזר דינו של בית המשפט קמא אינו הולם דיו את חומרת עברותיו ואת חשיבותם של הערכים המוגנים אשר נפגעו בהתנהגותו – יכולתם של גורמי אכיפת החוק לבצע את תפקידם, שמירת הסדר הציבורי והגנה על בטחון הציבור, ועם אלה עקרון שלטון החוק וכיבודו, יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בע"פ 3236/98 אבו דריס נ' מדינת ישראל (1998):

"השופט המלומד הצביע על חומרתן היתירה של העבירות בהן הורשעו הנאשמים. אכן - כך כתב השופט המלומד - 'פציעותיהם של השוטרים לא היו חמורות, ובידי הנאשמים לא היו כלי חבלה, אך מנגד: ומה שנראה בעיני חמור ומחריד כאחד הוא עצם הרעיון שאזרחים מרשים לעצמם לתקוף שוטרים במהלך מילוי תפקידם, לא בשל מעשה התגרות או מעשה בלתי חוקי שעשו השוטרים, אלא בשל עצם העובדה שהשוטרים רצו לבצע את תפקידם. שוטרי משטרת ישראל נמצאים בחזית המאבק בפשע, לרוב בגופם ממש. לעתים הם מסכנים את חייהם ברצותם למלא את תפקידם כראוי. ביקורת שגרתית של שוטרי סיוור ביחס למכונת חשודה היא דבר יום ביומו, ואין להעלות על הדעת שינסו להפריעה באמצעים אלימים הפוגעים בגופם של השוטרים ומסכנים את בריאותם' " (פסקה 3 לפסק דינו של המשנה לנשיא, השופט ש' לויין).

יד. ראו גם ע"פ הייב נ' מדינת ישראל 8704/08 (2009):

מעשיהם של המערערים, שכללו איומים ותקיפה של שוטרים הממלאים תפקיד ציבורי על פי דין הינם בבחינת התנהגות פלילית חמורה ושלוחת כל רסן, אשר קוראת תיגר על אושיות שלטון החוק תוך התעלמות מופגנת מנורמות התנהגות ראויים שיש להקפיד עליהן" (פסקה 8 לפסק דינו של השופט י' דנציגר).

עוד ראו ע"פ 6642/09 מדינת ישראל נ' גביש (2009); ע"פ 194/14 מדינת ישראל נ' מחמוד (2014).

טו. המשיב בהתנהגותו, בזלזול ובבריונות שהפגין כלפי השוטרים, פגע בערכים אלה פגיעה הראויה לענישה מחמירה יותר. בייחוד רואים אנו בחומרה את הפגיעה הגופנית באחד השוטרים. נראה לנו, כי לנוכח נסיבות הפרשה, עלינו לשדר מסר כי התנהגות מעין זו תיבחן ותישפט בחומרה; על כן נראה לנו כי מתחם הענישה צריך להיות, בנסיבות, בין 12 חודשים ל-24 חודש.

אכן, וכעולה מן העובדות כפי שנקבעו בערכאות הקודמות ובתסקירי המבחן, המשיב היה בעת האירועים תחת השפעת אלכוהול וחוה מצוקה נפשית ותעסוקתית. ואולם, מצוקה זו אינה מפחיתה מאחריותו, באשר כאמור הכניס עצמו למצב של שכרות, ואינה מסבירה את התנהגותו האלימה והבריונית כלפי השוטרים כמתואר. החלטנו להעמיד את עונשו של המשיב על מאסר בפועל של שנה, תוך חפיפת תקופה של שמונה חודשים עם עונשו של המשיב בתיק הנוסף, שבמסגרתו הוטלו עליו שתי שנות מאסר בפועל. ארבעה חודשי מאסר יצטברו איפוא לעונשו של המשיב בתיק האחר.

טז. לעניין החפיפה הבאנו בחשבון, כי המשיב כבר מרצה עונש מאסר בפועל של שנתיים בתיק הנוסף, כי עברו הפלילי אינו מכביד, וכן את התרשמותו של שירות המבחן לגבי השלמת תהליך השיקום לאחר שחרורו. הוחלט איפוא לחפוף את העונשים חלקית כמתואר מעלה.

יז. הערעור מתקבל איפוא במובן זה שתושט על המשיב בתיק זה שנת מאסר, אשר שמונה חודשים מתוכה יחפפו את מאסרו הנוכחי וארבעה חודשים יצטברו; המאסרים על תנאי בעינם.

ניתן היום, י"ז באדר ב' התשע"ד (19.3.2014).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
